

протитуція та інші антисуспільні явища і, відповідно, ті, хто вчиняє такі дії. Це повинно слугувати базою для науково обгрунтованої системи профілактики злочинів, у тому числі і ранньої.

СТАВЛЕННЯ ЗЛОЧИНЦІВ ДО ЖЕРТВ В СУЧАСНІЙ КРИМІНАЛЬНІЙ СУБКУЛЬТУРІ

Ісаков П.М., кандидат історичних наук, старший викладач кафедри кримінально-виконавчого права ІКВС НАВС

Ставлення злочинців до своїх жертв є однією з центральних проблем у віктимології. І не випадково. Розуміючи це питання, можна вибудувати успішну модель як боротьби із злочинністю, так і виправлення та ресоціалізації засуджених, реабілітації потерпілих від злочинів. Вище сформульована проблема є багатопланою і тісно інтегрована, як і сама кримінальна субкультура, в суспільні відносини, які, з одного боку, формують і визначають засадничі положення кримінальної субкультури, з іншого боку, відчувають на собі зі сторони останньої певний вплив (на пострадянському просторі – досить значний, а в сучасній Україні, де за різними оцінками дослідників від 50% до 70% економіки знаходиться в «тіні», а переважна частина політичного істеблішменту в силу різних причин має тісні зв'язки з криміналітетом, - занадто значний). Тезисно окреслимо деякі основні положення піднятої проблематики.

По-перше, сучасна кримінальна субкультура, як і суспільство, дуже сильно підпали під вплив грошей в найгіршому значенні цих слів (період «дикого накопичення капіталу» в Україні не закінчився, а з огляду на український менталітет, сучасний фінансовий стан країни, політичну ситуацію, слабкість державних інститутів влади і громадянського суспільства, суспільний розбрат – триватиме в найближчій перспективі і далі). Як наслідок – панування прямої матеріальної вигоди у ставленні злочинців до своїх жертв. Станом на 01.10.2013 р. за різноманітні корисливі злочини відбували покарання у виді позбавлення волі 53479 осіб (61%).

По-друге, цинічне та зневажливе в своїй основній масі ставлення злочинців до потерпілих. Сучасне суспільство в своїй основній масі є, за великим рахунком, бездуховним в глибинному сенсі цього значення. Історичний порівняльний аналіз та архівні документи засвідчують лише про поглиблення цієї прірви. На користь вищенаведеного твердження свідчить поширення фактів вимагання та шахрайства як серед самих засуджених, так і таких дій відносно осіб, які знаходяться на волі, вчинених засудженими за допомогою засобів мобільного зв'язку.

По-третє, в залежності від приналежності до класифікаційних груп засуджених (їх виділяють 6) ставлення злочинців до своїх жертв є

диференційованим. Найбільш негативно до своїх жертв ставляться засуджені 4-6 класифікаційних груп, які найбільш соціально-педагогічно занедбані та криміногенно заражені. Складна економічна ситуація в країні, дуже високий рівень безробіття в багатьох випадках штовхають людей на скоєння злочинів. Жодним чином не виправдовуючи таких дій, автор закликає диференційовано підходити до таких злочинців. Особи з невисоким ступенем криміногенної зараженості в таких випадках намагаються скоювати корисливо-майнові злочини таким чином, щоб не зачепити інтереси приватного власника, особливо пересічного громадянина. Однак масове зубожіння суспільства та подальше падіння духовності роблять такі випадки все меншими і меншими кожного року.

По-четверте, стійка тенденція нівелювання ставлення засуджених до своїх жертв без різниці виду злочину. Виняток допускається лише у двох випадках: сексуальні злочини проти неповнолітніх; злочини майнового характеру проти «кримінальних авторитетів». В таких випадках виправдатись в рамках існуючих «понять» кримінальної ідеології вкрай важко. Хоча слід відразу відзначити, що комерціалізація кримінальної субкультури призвела до того, що грошово-майновий стан злочинця та його зв'язки дозволяють в принципі і це зробити. Останнім часом в кримінальній субкультурі відбувається активний процес змішування, створення нових та підміни багатьох існуючих кримінальних «понять». Масового поширення набула практика «по двійни» стандартів і норм.

По-п'яте, якщо жертвою злочинів є працівник правоохоронних, судових органів, це значно підвищує статус злочинця в кримінальній ієрархії. Але останніми роками, на відміну від попередніх, сформувалась, зокрема, в ДПтС України, наступна сумнівна схема: співробітники оперативних відділів, внутрішньої безпеки з метою перевірки інших співробітників служб направляють до них своїх довірених засуджених з незаконними пропозиціями (занести заборонені предмети, підготувати матеріали на УДЗ за винагороду тощо). Якщо співробітник пристає на пропозицію, замість того, щоб даного співробітника направити на позачергову атестацію і звільнити з органів за негативними моментами, «справу» доводять до затримання і кримінального переслідування. Це робиться через гонитву за «показниками» і налагодження сумнівної співпраці ОВ, ВБ з прокуратурою, СБУ, УБОЗ, УБЕЗ МВС, які, «отримуючи» співробітника ДПтСУ і ведучи його справу, роблять на «чужих головах» собі показники по боротьбі з корупцією. Відбувається підміна справжньої боротьби зі справжніми корупціонерами гонитвою за сумнівними показниками. Якщо не покінчити з цією ганебною практикою, кількість засуджених співробітників ДПтСУ за різні злочини з кожним роком буде тільки зростати. Апетит, як відомо, приходить під час приймання їжі.

Таким чином, вивчення проблеми ставлення злочинців до жертв в сучасній кримінальній субкультурі свідчить про те, що, зокрема, звуження матеріальної бази злочинного світу може дієво гарантувати покращення криміногенної ситуації в суспільстві і державі. Не дарма давня приказка стверджує, що якщо хочеш дізнатися справжню причину, потрібно шукати гроші чи (і) жінку.